

הפרשה: מדריך שימושי למתחילים

יו"ר הזמנים:

23 ביולי 1954: יו"ר השנה להפסקה המצרית. שני חברי הרשת (עזר ודסה) מניחים פצצות בתחנת הרכבת ובשני התיקולונות בקאהיר. שני האחרים (נתנון ולוי) יוצאים להתיק פצצות בבתי הקולנוע באלכסנדריה. בפתח קולנוע רין נדלקת הפצצה בכיסו של נתנון, הוא נפצע ונחפס. בעיקבות נתנון נאסרים גם לוי ודסה. ולאחר מכן עזר. כן נאסרים חברי תא אחר, בקאהיר, שלא היה מעורב כלל בפרשה. וביניהם ד"ר משה מרוק, ויקורין מרסל ניניו, ועוד. נאסר גם שליח אחר של אמ"ן, מאכס בנט. שפעל כסוכן יחיד בכיסו של מומחה לגפיים מלאי כותיות.

29 ביולי 1954: אברי נמלט ממצריים בדרך האוויר, כשברשותו מקלט סודי של הרשת ומיקרופילם. לדבריו, הטמין אותם בין הפציה של אשה מצרית, שהוא גילוה אליה. לאחר מכן את מכונית הפלימוט הירוקה שלו במחיר 470 דולר.

7 באוגוסט 1954: יו"ר המיפוט בפומבי ונתגלו רוב פירטי הפרשה, גורר את דין אנשי הרשת. פאול פראנק וג'ון דארלינג נידונים, שלא בפניהם. למות. מוסה מרוק ושמואל עזר: מות. נתנון ולוי: מאסר-עולמי. דסה וניניו: 15 שנים. שני אחרים נידונים למאסר קצר יותר, שניים נמצאים זכאים ממשלת ישראל מכריזה רשמית שהאשמות המצרים הן עלילה שפלה.

28 בספטמבר 1954: מרוק ועזר מוצאים להורג. הרשושה למצריים בשם "פאול פראנק", אחרי שאימץ לעצמו את זהותו של חברי קיבוץ בשם זה, אך שינה את דתו ועברו של האיש. הוא מציג את עצמו כמי שצנח במלחמת העולם השנייה בריחו בשליחות ה"אבור" (אמ"ן הגרמני), וכי שמייצג חברות מסחריות גרמניות המבקשות לסחור עם מצריים. לדבריו, התרועע עם ראשי השילוח המצרי ועם הגרמנים הרבים שהדריכו או את הצבא המצרי, ונפגש גם עם נשיא מצריים, מוחמד נגיב.

29 בספטמבר 1954: פאול פראנק מבקר שנית במצריים. למשך חודשיים. לדבריו, נפגש עם גמאל עבדאל-נאצר, השליט החדש, ועם ראשי שירותי הביטחון המצריים. מבסס את מעמדו כחבר המושבה הגרמנית, מעביר לאמ"ן תרשימים סודיים ביותר של ראקטות מצריות ושל מוצבי הצבא המצרי בסניי.

לנהל עסקים בשם פאול פראנק ולהשתייך ליחידה 131 מבקר פעמים אחדות בארץ.

29 באוקטובר 1957: אברי נדרש לחזור ארצה, על-פי תביעתו התקיפה של הממונה על שירותי הביטחון, איסר הראל. עם בואו הוא נחקר, ולאחר-מכן הוא נאסר. במהלך חקירתו מוקמת ועדת חקירה צבאית ("ועדת עמי-עד") שתפקידה לבדוק את החשד שהוא שהסגיר את הרשת במצריים. הוועדה אינה מגיעה למסקנות חד-משמעיות.

29 ביולי 1959: נפתח מישפטו של אברי בבית-הדין המישפט המחוזי בירושלים. אבי-בית-הדין: השופט (כיום ח"כ) בנימין הלוי. אברי נאשם בהחזת מיסמכסי סודיים ביותר של אמ"ן וצילומם, ובקיום מגעים עם נורי עוסמאן, איש שירותי הביטחון המצריים. כל זה בכונה לפגוע בביטחון המדינה. במהלך המישפט מגלה אברי כי מסר בשעתו עדות שקר בוועדת אלשין-דורי. על-פי הוראות גיבול, כדי להדיח את לבון, הלוי דן את אברי ב-21 באוגוסט 1960 ל-12 שנות מאסר, אך מעיר בפסק-דינו על עניין לבון. איסר הראל מעביר את הקטע לידי הרמטכ"ל חיים לסקוב, וזה מעיר לכך את תשומת ליבו של בן-גוריון. (בעירוע מפתח בית-המישפט העליון את עונשו של אברי ל-10 שנים.)

29 בספטמבר 1960: בן-גוריון ממנה ועדה בראשות השופט חיים כהן, כדי לבדוק אם ראשי אמ"ן מסרו עדויות שקר לפני ועדת אלשין-דורי, ועדת-כהן מאשרת

לבון דיין גיבלי דר נניו נתנון דסה לוי

זאת. הממשלה ממנה ועדה של שבעה שרים, וזו מטרתה את לבון. בן-גוריון תובע, וועדת-חקירה מישפטית לבידור העניין, וכאשר דרישה זו אינה מתקבלת, הוא מתפטר ומפיל את הממשלה. לבון מודח מתפקידו כמזכ"ל ההסתדרות, הנכנסת מפוזרת, ונערכת בחירות חדשות. בן-גוריון חוזר לשלטון, אך מתפטר ב-1963 סופית. על רקע דרישתו לוועדת-חקירה מישפטית הוא מפג את מפא"י ב-1965 ומקים את רפ"י.

5 ביולי 1967: אברי מברית את גירסתו על הפרשה ל"העולם הזה", והשבועון מפרסם את התיאור המלא הראשון של העסקיביש, בצורת סיפור דימויני, תחת הכותרת "פרשת אלכסיס".

5 ביולי 1967: נפתחת מילחמת ששת-הימים, שבעיקבותיה משחררים המצרים את נידוני-קאהיר, ב"מיסגרת חילופי-שבויים, ואלה באים ארצה, הם משמיעים חשדות קשים נגד אברי, הם גם טוענים כי ממשלת ישראל לא דרשה את שחרורם אחרי מילחמת-קדש (1956), במיסגרת חילופי-השבויים של או, מפני שחששה מפני חידוש הוויכוח על הפרשה.

10 יולי 1976: "האדם השלישי" מפרסם את גירסתו על הפרשה, תחילה באנגלית בארצות-הברית ול"אחר-מכן בעברית בארץ. תשע שנים אחרי ששוחרר מן הכלא אחרי גמר ריצויו עשר שנות מאסר. ברומונית מפרסמים נידוני-קאהיר את גירסתם.

כתוצאה מכך מצווה ראש-הממשלה, שרת, לבטל פגישה סודית שתוכננה, ביוזמת גמאל עבדאל-נאצר, בין ניניו בכירים של מצריים וישראל, לשם דיון באפשרות של השגת שלום בין שתי המדינות. הניצח הישראלי המייעוד: ד"ר ייגאל דיין.

2 ביולי 1954: ראשית 1955: אחרי סידרת בירורים, ממנה ראש-הממשלה שרת, ועדת-חקירה סודית (השופט העליון יצחק אולשן, הרמטכ"ל-לשעבר יעקב דורי) ולקביעת האחראי לתחן ההוראה לביצוע המיבצע. לבון טוען כי מעולם לא אישר אותה, וכי הסכמתו הוצאה ממנו בדעבד במירמה. ראש-אמ"ן, בנימין גיבלי, טוען שלבון נתן לו את ההוראה בעל-פה בימים 16-15 ביולי. לשם כך הוא מדיח את אברי לעדות-שקר ומיניף מיסמכים. אחרי פגישה חטופה עם דיין מעיד אברי כי לא היתה שום פעולה לפני ה-17 ביולי, ומעלים את כל ההוראות והפעולות לקודמת. הוועדה קובעת ב-12 בינואר 1955 שאינה מאמינה לשני הצדדים, והחקירה מסתיימת בתיקו. לבון נאלץ להתפטר, גיבלי מועבר מתפקידו ומקבל את הפיקוד על חטיבת גולני.

28 בספטמבר 1955: בהתקפה מאסיבית על מחנה של הצבא המצרי בעזה נהרגים עשרות חיילים מצריים. מצריים פותחת בצעדים סודיים לרכישת נשק מודרני מן הגוש הקומוניסטי.

1955 - 1957: אברי ממשיך לשהות באירופה, על חשבון הממשלה.

29 ביולי 1954: אברי מגיע למצריים בפעם השלישית. יוצר מגע עם פיליפ נתנון, חבר הרשת באלכסנדריה, ונפגש לאחרי-מכן עם שלושה חברים אחרים של הרשת: ויקטור לוי, רוברט דסה ושמואל עזר. מציג את עצמו כסנייה בשם "רוברט".

2 ביולי 1954: חברי הרשת מניחים פצצת תבערה בדואר המרכזי באלכסנדריה.

9 ביולי 1954: באמצעות מתכון בתוכנית לעקר רת-הבית בקול ישראל מועברת לאברי ההוראה לפגוע גם במוסדות בריטיים.

14 ביולי 1954: חברי הרשת מניחים פצצות תבערה בספינות האמריקאיות (המסונפות לשגרירות האמריקאית) בקאהיר ואלכסנדריה.

הנאשם, פוסל עדויות רבות, ומכוון את כל הבריון לאתיק אחד ויחיד: פלוני אשם - או לא.

לעומת זאת יש מקום, לדעת, למינוי ועדת-חקירה שתגבה את כל העדויות, תשקול את כל העובדות ותפרסם לבסוף גירסה מוסמכת. בן-גוריון, שרת, לבון ושמואל עזר מתו. אבל למרבה המזל עדיין חיים וקיימים משה דיין, בנימין גיבלי, מרדכי בן-צור, אברי עצמו, איסר הראל ורוב נידוני קאהיר - נוסף על אנשי מנגנון אמ"ן והמוסד.

אברי בודאי יחזור לארץ, אם יובטח לו שלא ייפחו הליכים מישפטיים נגדו. ניתן יהיה לערוך עימות ישיר בין גיבורי הפרשה ולברר את האמת - אם משהו מעוניין בה.

בינתיים, לאלתר, ניתן לפרסם את פסק-הדין והפרוטוקולים של מישפט אברי. אחרי שהממונה-לשעבר על שירותי-הביטחון טחון ראה עצמו חופשי לקרוא קטעים מהם מעל מסך הטלוויזיה, מה הטעם להמשיך לשמור אותם בסוד?

צים להשתיק אותו, או להתנקם בו, ביגור לל חלקו בקשר להפלת לבון.

מכיוון שהחשדות נגד אברי לא הועלו במישפט, הפחית בית-המשפט העליון את עונשו, בעירוע, מ-12 ל-10 שנים, כהר בעת-תודה על מעשייה-הגבורה שלו במצריים.

קיים, כמובן, קשר סמוי בין המישפט שנערך ובין המישפט שלא נערך. אברי הואשם והורשע באחזקת מיסמכים סודיים של אמ"ן, (גירסתו: אחדים הגיעו לידינו בצורה תמימה, אחרים הושטלו אצלו) וב"קיום מגעים עם נורי עוסמאן, מראשי שירותי-הביטחון המצריים. את עוסמאן הכיר אברי, גם לטענתו-שלו, לפני העסקיביש, עוד בביקוריו הראשונים במצריים. מי ש"סבור כי אברי היה סוכן כפול והסגיר את הרשת, יכול להניח כי עוסמאן זה היה מפעילו. כך שניתן לומר שהוענש למעשה גם על חלקו בנפילת-הרשת (אם היה לו חלק בכך).

יתר על כן, בית-המישפט מהווה פורום גרוע מאד לבידור אמת היסטורית, כפי שהוכיח - למשל - מישפט קסטנר. הנרי הל המישפט, שנועד להגן על זכויות

השנייה: הפרשה מהלכת אימים זמן רב מדי, והיא מתעוררת מחדש כל כמה שנים, כדי לקבור אותה סופית, יש לגאול אותה מצל החשדות, האשמות, אירוודאות, כדאי לבדוק את העניין אחת ולחמיד, לקבוע מה שניתן לקבוע בבידור, ולסיים בכך את העסק.

אני נוטה לגישה השנייה.

איני מאמין שיהיה זה הוגן, או מועיל, להעמיד את אברי וזידנוורג למישפט נוסף.

האיש כבר נשפט, וביולה עשר שנים תמימות בכלא. חייו נהרסו, אימנם, הוא נשפט על עבירה ביטחונית אחרת - אך כל מי שהיה מעורב במישפט ההוא ידע כי הכוונה היא, בעצם, להענישו על המעשים (שיוחסו לו) במצריים - וכי הור עמד לדין על עניינים אחרים, מישפטיים, מפני שאי-אפשר היה להוכיח את החשד דות לגבי העסקיביש.

מכיוון שאי-אפשר היה להוכיח, לא העל-תה התביעה את פרשת-קאהיר במישפט. דווקא אברי עצמו העלה אותה, וכתוצאה מכך נפלה ממשלת-ישראל. אברי טען כי מביימים נגדו אישום מפוברק, מפני שרר

שנולדה כהברקה בלתי-אחראית של מיי-שהו.

נדמה שמכל הצדדים של העסקיביש, זהו הצד החמור ביותר.

דרושה חקירה

השאלה המתעוררת עתה היא: האם אל לפתוח את החקירה מחדש, כדי להגיע אל האמת המלאה?

תיכונה שתי גירסות:

האחת: הניחו לנמרים הנמרים ליי שון, שום טובה לא תצמו ממעשה שיי עורר אותם מריבצם, המדינה תשקע שוב בים של האשמות והאשמות-נגדיות, השם הטוב שלה בעולם יוכפש עוד יותר, עברו 22 שנה, איש אינו אומר את האמת, ואף אינו זוכר אותה בבידור. במילא לא ית-ברר הדבר עד תומו.